

Stát jako organizované násilí na politických stranách?

Jan Vondrouš, Hynek Tippelt¹

Univerzita Jana Evangelisty Purkyně v Ústí nad Labem

vondorus.j@centrum.cz

Summary

State as organized violence against political parties. After the Czech Republic's accession to the European Union, the Czech political system was criticized mainly for the non-transparent financial environment within political parties and political movements, including situations where these entities participated in various elections, with non-transparent financing of the largest political entities. An amendment to Act 424/1991 Coll. (as last amended) was therefore enacted and individual election laws, when the Office for the Supervision of the Management of Political Parties and Political Movements was newly established. However, the aim of this change was also ulterior motives of some lawmakers and political scientists (moreover, some of them also became members of this Office) to reduce the number of political parties and movements within the Czech Republic. Thanks to the financial sanctions that this Office currently has at its disposal, fines are mainly imposed on small entities, for which the sanctions in the tens of thousands are devastating. The Office itself defends itself in imposing such fines by a Resolution of the Supreme Administrative Court, which, however, concerned commercial companies. However, a political party or political movement stands on voluntariness and civic activity. Every gift to small parties or a membership fee, i.e. income in the amount of hundreds of crowns or thousands, is always collected for a given purpose and it is difficult to imagine that someone will voluntarily give funds for fines. There is thus a complete disproportion between the fine imposed on a small and a large political entity, which, moreover, usually draws state subsidies. In addition, it is then able to pay for the party apparatus and thus avoid all the administrative acts that the Office now requires. This leads to the slow liquidation of civic engagement and a desire for political participation. The first possible warning signal will probably be the municipal elections, when it turns out that - in short, in those small municipalities where the small regional parties always won, there will simply be no one to vote for. What is more important, however, is that the state, through its own administration, has begun to exercise violence against political parties and political movements, which is in direct conflict with the concept of pluralist democracy.

Stát se stává organizovaným násilím, to je dnes již okřídlená věta, kterou před mnoha desetiletími vyslovovali přední levicoví myslitelé. I Česká republika si musela

¹ Mgr. Jan Vondrouš, Katedra historie, FF UJEP. Kontakt: Mgr. Jan Vondrouš, U Stadionu 297, 411 56 Bohušovice nad Ohří. Tel: +420602942440. Mgr. Hynek Tippelt, Ph.D., Department of Philosophy and Humanities, Faculty of Arts of Jan Evangelista Purkyně University in Ústí nad Labem, Czech Republic. Correspondence: Mgr. Hynek Tippelt, Ph.D., Filozofická fakulta Univerzity Jana Evangelisty Purkyně, Pasteurova 13, 400 96, Ústí nad Labem.

projít údobím, které mělo vést ke světlým zítřkům a vymýtít tento jev, kdy se stát stával prostředkem k ovládnutí jiných tříd. Naštěstí jsou tyto doby za námi a společnost může volně dýchat. Můžeme vytvářet občanské spolky, svobodně se shromažďovat, zakládat politické strany a politická hnutí. Máme demokracii.

V roce 2017 však změnou *Zákona o politických stranách a politických hnutích* vznikl nový – Úřad pro dohled nad hospodařením politických stran a politických hnutí, který vše tak nějak v tichosti změnil. Pravidla, která se nově nastavila, působí, jako by napomohla vládnoucím elitám k tomu, že stát je využíván jako organizované násilí na politických stranách a politických hnutích. Že je to nemožné? Přesvědčme se.

Historie

Před rokem 1989 byly v rámci Národní fronty na území dnešní ČR povolené pouze tři politické strany. Politický systém byl uzavřený a snaha o jakýkoliv projev politické emancipace byla odsouzena předem k neúspěchu. Asi se sluší na tomto místě zmínit Pavla Wonku, který se v roce 1986 pokusil jako nezávislý kandidát přihlásit volební komisi, aby jej zaregistrovala, a mohl se tak regulérně zúčastnit voleb. Ústřední volební komise to však odmítla, a byť se Pavel Wonka cítil chráněn i tehdejší *Ústavou*, skončilo jeho počínání před soudem – trestním, neboť byl zatčen pro rozšiřování protistátní tiskoviny (rozuměj volebních novin). Nakonec za toto své počínání zaplatil i životem, když byl v Nápravně výchovném ústavu Minkovice – Liberec surově zbit a svým zraněním následně podlehl.² Politika se dělat zkrátka nemohla.³

Po roce 1989 došlo ke změně politického systému a tím i k vytvoření pluralitní směsice nejrůznějších politických stran a hnutí. Umožňoval a umožňuje to *Zákon o politických stranách* č. 424/1991 Sb. ve znění pozdějších předpisů. K založení politické strany toho mnoho potřeba není: dvě pare stanov, kterými se politická strana bude řídit, a které nesmí odporovat demokratickým principům ČR (což prozkoumá Ministerstvo vnitra), přípravný výbor a petice s 1 000 podpisy občanů ČR, kteří souhlasí s jejím založením. Některé volby pak byly omezeny volební kaucí, a jednou za rok k prvnímu dubnu následujícího roku měly strany a hnutí za povinnost předkládat výroční finanční zprávu ověřenou nezávislým auditorem Poslanecké sněmovně. Tak vznikla například Strana přátel piva, Nezávislá erotická iniciativa, nebo v roce 2002 Balbínova poetická strana.

Guvernérem strany⁴ je Jiří Hrdina, který zároveň provozuje Balbínovu poetickou hospůdku v Praze, která je známá svým bohatým kulturním programem po pořádání nejrůznějších koncertů po přátelská setkávání lidí právě z oblasti kultury. Proto zmíním i některá volební hesla, která spíše dovozují situaci a specifickou této strany s dopadem na morální význam v rámci společnosti než na samotnou politickou soutěživost. Tak například v roce 2006 šla tato strana do voleb s volebním spotem, kde geniální guvernér Jiří Hrdina sděluje: „Prý jsme jiní než všichni ostatní. Jako by na tom bylo něco špatného. Ještě nejsme tak chudí duchem, abychom se domáhali nových poct

² Snad jen pro dokreslení situace uvedu, že jeden z bachařů onoho nápravně výchovného ústavu v Minkovicích – Vlastimil Vondrouška, ještě nyní na podzim 2021 kandiduje do Poslanecké sněmovny PČR za KSČM.

³ J. Gruntorád, *LIBRI PROHIBITI*, URL: http://www.totalita.cz/vysvetlivky/o_wonkap.php (15. 6. 2021)

⁴ Místo předsedy

a prospěchů. Přímochará poctivost našich předchůdců je dojemná. Ale každá doba si volí jiné prostředky, jak dát najevo charakter.“ Tento spot pak doplnilo volební heslo „Volte srdcem“, tak podobné ideálům prvního prezidenta České republiky Václava Havla. Jindy zase z televizní obrazovky v rámci předvolebních spotů mohl volič slyšet proklamaci: „Lepší volit malé strany, než nevolit vůbec“. A poslední také velmi důležitý slogan z volební kampaně této strany sděloval: „Přišli jsme, aby strana ducha Balbínova s Don Quichotským dřevcem vyrazila a nespravedlnost a nenávisť mydlila a mydlila!“ Strana jinak řádně odevzdávala své výroční zprávy dle zákona, a žila životem spíše společensky významnějším než tím politickým.

Vznik úřadu

Úřad pro dohled nad hospodařením politických stran a politických hnutí⁵ vznikl změnou zákona č. 424/1991 Sb. ve znění pozdějších předpisů a zahájil svou činnost 1. 1. 2017. Již první mediální vystoupení zdají se být však velmi sporadická, neboť vyjádření člena Úřadu, že máme příliš mnoho politických stran, je více jak nepříslušné, možná až nepřipustné. Jak by asi dopadl ředitel Finančního úřadu pro jeden obvod Prahy, když by si povzdechl, že v rámci jeho obvodu je dvakrát tolik restaurací a je třeba je „pokrátit“ kontrolami na polovinu, aby byl počet stejný jako v sousedním obvodu? Okamžitě by skončil pod tlakem veřejnosti. Abych byl ale konkrétní a průkazný, odkazuji na článek profilu Jana Outlého, člena Úřadu, na stránkách *aktuálně.cz*,⁶ kde se například zmiňuje: „V České republice máme dnes 233 aktivních politických stran. Kdybychom připočetli i ty, kterým soud kvůli prohřeškům pozastavil činnost, bylo by jich ještě o 26 více“. Jan Outlý se dlouhodobě prezentuje jako politolog a koneckonců před nástupem do Úřadu působil také jako vedoucí Katedry politologie na Univerzitě Hradec Králové. Je tedy nutné konstatovat, že je nemístné a zavádějící konstatovat již v první větě článku, že soud pozastavil činnost kvůli prohřeškům. Politická scéna, vytváření a zánik politických stran, má totiž společenský charakter živého organismu, a především z těch malých (z toho podhoubí) vyrůstají pak ty velké strany a politická hnutí. Soud většinou pozastavil činnost buď z důvodu nekomunikace, vnitřním problémům atd. Nelze tedy jednoznačně určit, zda se strany dopustily nějakých prohřešků či nikoliv. Jsou známy i politické strany, kterým byla pozastavena činnost, a pak ji zase obnovily.

Dalším výrokem ve stejném článku člen Úřadu uvádí:

„Když se předpis připravoval, někteří zákonodárci přiznávali, byť ne moc nahlas a veřejně, že jedním z vedlejších účinků nové legislativy mělo být také snížení počtu stran. Předpokládalo se, že nemálo jich svoji činnost raději ukončí, než aby se novými povinnostmi zabývaly, nebo že dohledový úřad kvůli lajdáctví ve finančních zprávách iniciuje jejich pozastavení, potažmo rozpuštění.“

Zde ve své podstatě přiznává, že zákonodárny sbor se, byť neveřejně, snažil o omezení politických práv, které jsou přiznána a zaručena samotnou *Listinou základních práv*

⁵ Dále jen Úřad.

⁶ J. Outlý, *Založte si stranu, je to výhodné!*, URL: <http://blog.aktualne.cz/blogy/jan-outly.php?itemid=32345> (21.6.2021)

a svobod. Taková práva jsou samozřejmě nezadatelná (člověk se jich nemůže vzdát), nezcizitelná (nemohou být jednotlivci odebrána), nepromlčitelná (člověk se jich může dovolat vždy), nezrušitelná (žádný státní orgán je nemůže legitimně odebrat, nemohou být zrušeny žádným právním předpisem, ani žádným aktem mezinárodního práva a tedy ani zákonodárným sborem.)⁷ To, že sám o sobě přiznává, že byl při utváření změny zákona a vzniku Úřadu, a že snahou tohoto Úřadu je omezit počet politických stran a politických hnutí je tedy alarmující v souvislosti s *Listinou základních práv a svobod*, kterou se Česká republika zavázala dodržovat a jsou na ní vázány i mezinárodní dohody.

Dalším mediálním vyjádřením člena Úřadu Jana Outlého je rozhovor pro Český rozhlas, kde uvádí:

„Potřebovali bychom nahlížet do účetnictví dárců, do jejich daňových příznání, a to by mohl být první indikátor, ze kterého by bylo dost jasné, jestli sponzor takové peníze vůbec mít mohl, nebo ne. Potřebovali bychom ale taky nástroj, aby dotyčný měl povinnost úřadu sdělit, kde k těm penězům vůbec přišel. Je to hodně o legislativní rovině, která by tuto oblast mohla pomoci rozkrýt...“⁸

Zde se pro změnu tento člen Úřadu snaží opět obejít *Listinu základních práv a svobod* z hlediska nezadatelných, nezcizitelných a nezrušitelných hospodářských práv. Tyto práva zaručují každému vlastnit majetek a druhého samozřejmě obdarovat podle příslušných zákonů. Duplicitně však nahrazovat Finanční správu, a především orgány činné v trestním řízení, nemá takový Úřad v pravomoci. Pokud tedy konkrétně člen Úřadu Jan Outlý má nějaké podezření na spáchání trestného činu, je jeho povinností obrátit se na orgány činné v trestním řízení, a nikoliv se sám o sobě pasovat do role vyšetřovatele. To se týká také původu peněz na volební kampaně bez výjimky.

Hlavní činností Úřadu je kontrolní činnost a z té se odvíjí vyměřování a udílení pokut. V souvislosti se změnou zákona č. 424/1991 Sb. ve znění pozdějších předpisů byl při vytvoření Úřadu do zákona včleněn také §19 bod l), který říká, že „při určení výměry pokuty právnické osobě se přihledne též k dopadu uložené pokuty na možnost další existence strany a hnutí nebo politického institutu.“

Na stránkách Úřadu lze namátkou najít *Výroční zprávu Československé strany socialistické za rok 2017*. Zde je uváděn na straně 7 jako jediný příjem „členské příspěvky“ ve výši 15 000 Kč. Žádné jiné příjmy strana neměla a na výdajové straně prakticky vše vynaložila na pronájem kanceláře. Zůstatek ve výši 144 Kč převedla na další rok. I v předcházejících letech hospodařila tato politická strana s podobnými příjmy a výdaji, jak vyplývá i z Výročních zpráv, které dříve byly předávány Poslanecké sněmovně Parlamentu České republiky. Přesto Úřad vyměřil dne 4. 9. 2019 tomuto politickému subjektu pokutu ve výši 20 000 Kč, tedy 133,33% úrovně ročního rozpočtu politické strany Československá strana socialistická.

⁷ Viz. Listina základních práv a svobod ČR.

⁸ Víc na stránkách Českého rozhlasu: J. Bumba, *Společným jmenovatelem problémů úřadu pro dohled nad financováním politických stran je předseda Weis, říká Outlý*, URL: <https://plus.rozhlas.cz/spolecnym-jmenovatelem-problemu-uradu-pro-dohled-nad-financovanim-politickyh-7616159> (16. 7. 2021)

Vraťme se ale k Balbínově poetické straně. I tato strana se totiž dostala do hledáčku Úřadu pro dohled nad hospodařením politických stran a hnutí. A to již v prvním roce činnosti Úřadu, neboť strana nezaložila, jako mnoho podobných stran tzv. zvláštní transparentní účet pro dary v souvislosti s novelizací zákona o sdružování v politických stranách a politických hnutích. Proto také Balbínova poetická strana dostala Oznámení o zahájení řízení o přestupcích. A jak se s tím vypořádala? Samozřejmě po svém. Geniální Guvernér Jiří Hrdina odpověděl dopisem ze dne 18. 10. 2017 těmito slovy:

„ANO přiznáváme se, přiznáváme se ke všemu a věříme ve spravedlnost jsme odhodláni přijmout trest nejvyšší. Na základě vnitrostranického pátrání jsme dospěli k nezvratnému závěru, že ve své neskonalé pýše neoznámil Vám náš pokladník-defraudant Borka ani číslo transparentního účtu, ba dokonce ani jiný identifikátor účtu, na němž by měl vést finanční prostředky podle §17 a odstavce 2 písm. d) zákona o politických stranách...“

Dokonce nereagoval ani na výzvu z bohulibého úřadu. A pokračuje:

„Hanba mu (pokladníku-defraudantovi)

Vážený Úřade, jsme rádi, že jsi dokončil shromažďování podkladů pro vydání rozhodnutí v této tak politováníhodné a demokracii ohrožující věci. Stálo to jistě hodně pracovního vypětí a nemálo peněz daňových poplatníků. Tímto se jim tvým prostřednictvím, vážený Úřade, omlouváme.

Ale je třeba vydržet. ANO, bude líp, pokladník-defraudant Borka byl potrestán stranickými orgány torturou a již po krátkém bičování se přiznal, že žádný účet u žádné banky nezaložil, takže nemohlo dojít ke zřízení ani zvláštního účtu na základě § 17a odst. 3 zákona o politických stranách a zároveň prý tak nemohl oznámit jeho číslo... Samozřejmě jsme se zeptali, stejně jako ty, Vážený Úřade: A proč pokladníku-defraudante Borko, jsi nezaložil účet, když podle §17a odstavce 2 písm. d) zákona o politických stranách jsi tak měl učinit? Na to pokladník-defraudant Borka spínaje ruce k našemu Geniálnímu Guvernérovi pravil, že neměl dostatek hotovosti, aby složil minimální částku nutnou k založení stranického účtu, neboť stranické příspěvky dělají ročně rovných 25,-Kč a k založení účtu je potřeba částky podstatně vyšší. Oslovil prý vlivné stranické donátory (jako příklad uvedl pana Rittiga, Janouška, Hrdličku a Babiše) s prosbou o skromný příspěvek, ale do dnešního dne se mu prý z nepochopitelných důvodů žádný z nich neozval. Dále pravil, prosí o odpuštění, že budeme-li jako strana řádně hospodařit a nic neutratíme, budeme si moci za 20 let ze stranických příspěvků účet jistojistě založit... Každopádně budeme-li se řídit heslem našich politických Hradních matadorů a našich vzorů (a to my budeme): „Padni komu padni“, necháme na tobě, slovný Úřade pro dohled nad hospodařením politických stran a politických hnutí, jako správní orgán věcně příslušný dle §19f písm. a) zákona 424/1991 Sb., o sdružování v politických stranách a politických hnutích, ve znění pozdějších předpisů, a u 10 zákona č. 500/2004 Sb., správního řádu, ve znění pozdějších předpisů, ko-

Jan Vondrouš — Stát jako organizované násilí na politických stranách?

nečné rozhodnutí o našem trestu, který s veškerou pokorou a úctou k naší demokratické a spravedlivé společnosti přijmeme.“

V rámci tohoto řízení došlo nakonec k podání žaloby ze strany Balbínovy poetické strany proti Úřadu, která je do dnešních dnů nevyřešena. Nicméně dalším rokem Úřad opět vydal této straně příkaz na částku 10 000 Kč za stejné porušení. A i v tomto případě proběhla korespondence mezi stranou a Úřadem, přičemž některé argumenty Balbínovy poetické strany by se mohly zdát úsměvné, mají však hluboký myšlenkový potenciál. Dne 14. 7. 2019 tedy napsal opět Geniální Guvernér slavnému Úřadu:

„Vážený Úřade... Jsme nesmírně potěšeni tvým neutuchajícím zájmem o naši vítěznou skoro parlamentní stranu Balbínovu poetickou stranu. Jsme nadšeni tvým entuziazmem, vytrvalostí a vehemencí, s kterou tak neochvějně chráníš naši mladou demokracii před jejím zaručeným rozkladem od takových živelů, za které máš patrně i nás. ANO neměj, jsou zde jiní. Možná nevěříš, ale ANO, věř. A bude ti líp...

Jak jsi se, vážený Úřade mohl přesvědčit, naše skoro parlamentní strana se v posledních letech nezúčastnila žádných voleb. Ne že bychom neměli strach z neúspěchu, to rozhodně ne, ba naopak. Na základě našich stranických analýz jsme nabyli přesvědčení, že volby zcela jistě vyhraje a tak dlouho jsme se opájeli (písmenko á není překlep) nad tímto zjištěním, že jsme opomenuli podat přihlášky v požadovaném termínu. A tak mohli vyniknout jiní. ANO, ANO. A my si holt počkáme na další volby, které i díky tobě, vážený Úřade pro dohled et cetera, et cetera jak doufáme, budou ještě demokratické.

Ale zpět k tvému dopisu...(v jedné větě je mávnutím kouzelného proutku z obviněného vinný)...ze spáchání přestupku... bla... bla... bla... bla a ukládá se pokuta ve výši 10.000,-Kč. K této částce jsi, jak píšeš, dospěl vcházející z judikatury Nejvyššího správního soudu, který dovedl, že ‚pokuta sama o sobě nesmí mít likvidační důsledky...‘, což 10.000,-Kč dle tvého rozhodně není. Z toho soudíme, že jsi k ní zřejmě dospěl ekonomickou analýzou našeho hospodaření s použitím Smetsov-Woutersova modelu nové keynesovské ekonomie, používaný mimo jiní i evropskou centrální bankou. Z takto erudovaně pojaté analýzy ti vyšlo, že jsme s celkovými ročními příjmy 8.735,-Kč dosáhli zajímavého zisku 1.000,-Kč, což činí cca 11,45% ziskovosti a to je o 2,5% více než průměrná ziskovost průmyslových podniků ve světě. No a na základě těchto skutečností jsi zřejmě došel k závěru, že pro takto zdravě fungující politickou stranu pokuta ve výši 10.000,-Kč nebude mít likvidační důsledky. Nu což, škrtneme-li jednu nulu. Proč ne. S nějakými nulami se naše skoroparlamentní Balbínova poetická strana opravdu na své vítězné cestě zdržovat nehodlá. Nula sem, nula tam a tumáš čerte, hned je tu další úřad...

Nuly tedy ponechme nulám, ale co nás v tvém dopise zaujalo je konstatování, že naše vítězná skoroparlamentní strana byla již jednou pravomocně uznána vinným za porušení stejné povinnosti...

A tak aniž bychom věděli, jak se příslušný odpor podle § 150 odst. 3 správního řádu podává a žádného právníka jsme k tomu za 1000,-Kč nepřemluvili, činíme tak sami a: Podáváme tímto podle § 150 odst. 3 správního řádu odpor proti příkazu k úhradě pokuty 10.000,-Kč...

K tomu znovu dodáváme, že internetovou adresu jsme neoznámili, neboť žádná taková není, a z toho důvodu, že není žádný zvláštní účet, na kterém by probíhaly platební transakce, a to z toho důvodu, že žádné platební transakce v požadované výši k založení účtu neprobíhaly, neprobíhají a pokud víme ani se probíhat nechystají. O povinnosti založit tento účet a následně zprovoznit internetové stránky probíhá soudní spor, který k dnešnímu dni ještě nebyl pravomocně rozhodnut.“

Datováno 14. 7. 2019 podepsán je Petr Borka, pokladník-defraudant a Jiří Hrdina, Geniální guvernér.

Pokud si odmyslíme úsměvnou formu korespondence, zbývají nám velmi důležitá fakta. Tím prvním je, že Balbínova poetická strana s ročním rozpočtem 8 735 Kč (příjmy) dostala pokutu ve výši 10 000 Kč, tedy 114,48 % jejího ročního příjmu. Navíc byla dalším rokem pokutována za stejnou věc, přestože v předchozí věci nedošlo k definitivnímu rozhodnutí z hlediska probíhajícího soudního řízení.

Posledním politickým uskupením, které v této kapitole zmíním, bylo nové politické hnutí Mladí pro Pardubický kraj. To vzniklo těsně před volbami do krajských zastupitelstev, registrací na Ministerstvu vnitra ČR dnem 1. 7. 2020, avšak již v roce 2021 svou činnost ukončilo.⁹

Toto hnutí kandidovalo, jak již název napovídá, pouze v rámci Pardubického kraje a hlavním organizátorem celého hnutí i volební kampaně byl mladý politolog Bc. Petr Žampach. Přestože hnutí disponovalo minimálními prostředky na kampaň a čas na propagaci byl ohraničen jen samotnou volební kampaní, podařilo se tomuto hnutí získat 1 790 hlasů a v rámci krajských voleb v Pardubickém kraji tak získat 1,07 %.¹⁰

Problém však nastal v okamžiku, kdy hnutí mělo povinnost předat veškeré účetnictví Úřadu a zároveň uvést odkaz na webové stránky Úřadu na svých stránkách. Z tohoto důvodu také Úřad dne 17. 3. 2021 vydal příkaz proti obviněnému politickému hnutí Mladí pro Pardubický kraj ve výši 13 000 Kč. Ještě před tímto příkazem však samotný Bc. Petr Žampach vyplnil výroční zprávu politického hnutí pro rok 2020 prostřednictvím interaktivního formuláře samotného Úřadu, a tak bylo možné posuzovat ekonomickou stránku samotného hnutí ještě před udělením pokuty. Hnutí vykázalo za rok 2020 příjmy ve výši 32 400 Kč (z toho 24 000 Kč byly sponzorské dary a 8 400 Kč byly

⁹ Viz. Výpis z rejstříku politických stran a politických hnutí Ministerstva vnitra ČR, URL: https://aplikace.mvcr.cz/seznam-politickyh-stran/Vypis_Rejstrik.aspx?id=558 (15. 7. 2021)

¹⁰ Viz. ČSÚ – výsledky voleb do krajských zastupitelstev pro rok 2020 online zde: <https://www.volby.cz/pls/kz2020/kz311?xjazyk=CZ&xkraj=8> (15. 7. 2021)

členské příspěvky) a výdaje (především na samotnou volební kampaň ve výši 27 000 Kč). Samotná pokuta by tak činila 40 % rozpočtu tohoto nového politického hnutí, které bylo tvořeno především mladými lidmi do 30 let. Reakce na udělení pokuty tedy byla jednoduchá a prostá: hnutí na protest proti pokutě ukončilo svou činnost dnem 28. března 2021. Samotné zdůvodnění, které bylo na webových stránkách politického hnutí, znělo následovně:

„Krajský sněm svolaný mimořádně na žádost více než 2/3 členů hnutí se usnesl jednomyslně, na ukončení činnosti hnutí a jmenoval likvidátorem předsedu hnutí, Bc. Petra Žampacha.

Krajský sněm zdůvodňuje rozhodnutí: Hnutí Mladí pro Pardubický kraj musí být nuceně zrušeno, neboť se stalo jednou z mnoha obětí byrokratické mašinerie Úřadu pro dohled nad hospodařením politických stran a politických hnutí. I přes veškerou snahu a včasné konzultace a zasílání podkladů nad rámec zákona, jsme byli vystaveni pokutě za nezveřejnění zprávy o financování kampaně, kterou jsme zveřejnili v řádném termínu a odeslali Úřadu (pouze jsme na svůj web neumístili odkaz na web Úřadu). Zaráží nás s jakou nelogičností, neschopností racionálního uvažování, nelidskostí a arogancí Úřad jedná.

Pokuta ve výši 13.000,-Kč vysoce převyšuje i rezervy vzniklé předčasným výběrem členských příspěvků a je pro hnutí zcela likvidační.“

Zároveň ale hnutí paradoxně vyjádřilo svůj postoj k administrativní práci jiného úřadu – Ministerstva vnitra, a to z hlediska samotné registrace hnutí:

„Krajský sněm chce touto cestou poděkovat Ministerstvu vnitra a jeho zaměstnancům, zejména Mgr. Ivaně Vosecké, za velmi seriózní jednání, vstřícný a lidský přístup v souladu se zákony a odborné konzultace, bez kterých bychom se nedostali ani k petici pro založení hnutí.“¹¹

Jde o „transparentnost“ nebo o násilnou likvidaci nepohodlných malých stran?

To, co uslyšíme z úst jednotlivých aktérů Úřadu, je maximální transparentnost, kterou zkrátka *Zákon o politických stranách a politických hnutích* z 90. let nesplňoval a za co byla Česká republika pranýřována prostřednictvím skupiny GRECO.¹² A co nám bylo vytýkáno? Tak například ve *Zprávě o plnění doporučení Česká republika*, přijaté skupinou GRECO na jejím 59. plenárním zasedání ve Štrasburku ve dnech 18. – 22. března 2013 bylo doporučováno:

- přijmout opatření, která by zajišťovala, že i dary od členů dané politické strany se přiměřeně odrazí ve finančních zprávách politických stran a hnutí;
- zavést přesná pravidla pro ocenění a vykazování nepeněžních darů...
- zajistit, aby se finanční zprávy politických stran a hnutí zveřejňovaly způsobem, který usnadní veřejnosti získat přístup k těmto zprávám;

¹¹ Odkaz na webové stránky politického hnutí, URL: www.mladidotoho.com (1. 4. 2021)

¹² Group of states against Corruption

- (i) zavést vhodné (pružné) sankce za veškerá porušení zákona o politických stranách a hnutích vedle stávajících sankcí a (ii) zajistit možnost uložit sankce za porušování zákona o politických stranách a hnutích kandidátům uvedeným na kandidátní listině...¹³

A tak novelizací zákona došlo k zavedení sankcí od 1. 1. 2017. Ty má na starosti právě nově vzniklý Úřad. Za jednotlivé prohřešky může ukládat pokutu jednotlivým stranám nebo politickým hnutím až do výše 200 000 Kč.¹⁴ Nicméně povinností Úřadu dle stejného zákona je, že „při určení výměry pokuty právnické osobě se přihlédne též k dopadu uložené pokuty na možnost další existence strany a hnutí nebo politického institutu.“¹⁵ A jak tomu bylo u příkladů, jež byly popsány výše? Úřad se ve svých příkazech, kterými vydává pokuty, zaštilil jednoduchým výrokem Nejvyššího správního soudu, který říká, že pokuta sama o sobě nesmí mít likvidační důsledky. Dále:

„Ostatní závazky stěžovatele je proto možné zohlednit pouze do určité míry. Má-li stanovení přiměřené výše pokuty vést k dosažení účelu trestu z hlediska individuální i generelní prevence, musí být citelným zásahem od majetkové sféry pachatele, pokud se pachatel dostal do závažných finančních problémů ještě před uložením pokuty v důsledku jiných okolností (ať již zaviněných nebo nezaviněných), je zřejmé, že bude pokutu pociťovat citelněji než subjekt, který není zatížen dluhy. Důsledkem předlužení pachatele však nemůže být automatická imunita vůči sankcím ukládaným v oblasti veřejného práva. Opačný závěr by zcela popřel účel trestu a narušil efektivitu prosazování práva hospodářské soutěže, mohl by vést dokonce k absurdním důsledkům, kdy předlužený subjekt by se fakticky mohl chovat na trhu libovolně a mohl by beztrestně páchat jakoukoliv protiprávní činnost, včetně té nejzávažnější. Takový závěr je třeba odmítnout.“¹⁶

Samotný Úřad tak velmi „šalamounsky“ vyřešil problém, jak se vyhnout samotnému duchu zákona a nutnosti přihlížet k celkové finanční situaci jednotlivých politických stran a politických hnutí v daných situacích.

Takový závěr je však třeba odmítnout. Jednak ono usnesení Nejvyššího správního soudu se vztahuje k obchodní - podnikatelské, a tedy výdělečné činnosti, a nespadá tedy do specifické oblasti, jíž bezesporu sdružování v politických stranách a politických hnutích je. Strany mají totiž ze samotné podstaty zakázáno podnikání a jejich cílem je prosazování programových priorit jednotlivých skupin sdružujících se právě v ony politické strany. To však lze dělat i bez finančních prostředků, a proto zatěžovat takové politické strany sankcemi pak vede k protěžování těch politických subjektů, které již čerpaly nebo čerpají finanční prostředky ze státu, a nejsou tedy založeny na existenci z prostých členských příspěvků a darů. Jsem proto přesvědčený, že pokud

¹³ Zpráva o plnění doporučení Česká republika „Transparentnost financování politických stran“ dostupná online, URL: www.coe.int/greco (ke dni 1. 8. 2021)

¹⁴ Dle Zákona č. 424/1991 Sb. § 19j odst. 3 např.

¹⁵ Dle Zákona č. 424/1991 Sb. § 19l odst. (1)

¹⁶ Rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 29. 1. 2015, č. j. 8 Afs 25/2012, viz odkaz ze dne 1. 8. 2021 www.nssoud.cz, citovaný v jednotlivých PŘÍKAZECH (rozhodnutích) Úřadu pro dohled nad hospodařením politických stran a politických hnutí jako např. S-UDH-00831/2021 OKSŘ ze dne 17. 3. 2021.

by Nejvyšší správní soud rozhodoval v obdobné věci u politických stran, a nikoliv u obchodních subjektů, pak by rozhodoval zcela jinak, a nelze proto toto Usnesení v rámci zavádění sankcí u porušování Zákona o sdružování v politických stranách a politických hnutích realizovat.

Druhou stránkou věci je samozřejmě hlubší etický rozměr, kdy maximální pokuta ve výši 200 000 Kč může znamenat v rámci objemu finančních prostředků získávaných od státu velkými politickými stranami a hospodařícími se stamiliony prakticky ani ne jedno procento z ročního rozpočtu. Naopak spodní hranice ukládající desetitisícovou pokutu může u politické strany, která se zabývá jen komunální politikou v jedné dané obci, a hospodařící s ročním rozpočtem 3 000 – 4 000 Kč, vést k naprosté likvidaci. Co víc, hlavně k frustraci a nechuti se politicky angažovat a pocitu nespravedlnosti, kterou představuje nikoliv zákon, ale výroky Úřadu, který se takovým zákonem zaštiťuje, ale duchem neřídí.

Shrnutí

Po vstupu České republiky do Evropské unie docházelo ke kritice českého politického systému především v oblasti netransparentního finančního prostředí v rámci politických stran a politických hnutí včetně situací, kdy se tyto subjekty účastnily nejrůznějších voleb, přičemž docházelo právě k neprůhlednému financování těch největších politických subjektů. Byla proto přijata novelizace zákona 424/1991 Sb. ve znění pozdějších předpisů a jednotlivé volební zákony, kdy nove vznikl Úřad pro dohled nad hospodařením politických stran a politických hnutí. Cílem této změny byly ale i postranní úmysly některých zákonodárců a politologů (přičemž, někteří se stali i členy tohoto Úřadu) snížit počet politických stran a hnutí v rámci České republiky. Díky finančním sankcím, kterými tento Úřad v současnosti disponuje, dochází především k ukládání pokut malým subjektům, pro které jsou sankce v řádech desítek tisíc v podstatě zničující. Sám Úřad se hájí při ukládání takových pokut *Usnesením* Nejvyššího správního soudu, který se však týkal obchodních společností. Politická strana či politické hnutí však stojí na dobrovolnosti a občanské aktivitě. Každý dar malým stranám nebo členský příspěvek, tedy příjmy v řádech spíše stovek korun či tisíců, jsou vždy vybírány na daný cíl a těžko si lze představit, že někdo bude dobrovolně dávat finanční prostředky na pokuty. Existuje tak naprostý nepoměr mezi udělenou pokutou malému a velkému politickému subjektu, který navíc zpravidla čerpá státní dotaci. Navíc je pak následně schopen si platit stranický aparát, a tím se všelijakých administrativních úkonů, které nyní Úřad nově požaduje, vyvarovat. Dochází tak k pomalé likvidaci občanské angažovanosti a chuti k politické participaci. Prvním možným varovným signálem budou pravděpodobně komunální volby, kdy se ukáže, že zkrátka v oněch malých obcích, kde vždy vítězily právě ty malé regionální strany, prostě nebude koho volit. Co je ale důležité, že stát prostřednictvím své vlastní administrativy začal uplatňovat násilí na politických stranách a politických hnutích, což je v přímém rozporu s pojetím pluralitní demokracie.

Použitá literatura

Bumba, J., *Společným jmenovatelem problémů úřadu pro dohled nad financováním politických stran je předseda Weis, říká Outlý*. URL: <https://plus.rozhlas.cz/spolecnym-jmenovatelem-problemu-uradu-pro-dohled-nad-financovanim-politicky-7616159> (16. 7. 2021)

ČSÚ, jednotlivé výsledky voleb. URL: <https://www.volby.cz/pls/kz2020/kz311?xjazyk=CZ&xkraj=8> (15. 7. 2021)

Gruntorád, J., *LIBRI PROHIBITI*. URL: http://www.totalita.cz/vysvetlivky/o_wonkap.php (16. 6. 2021)

Listina základních práv a svobod ČR, Zákon 2/1993 Sb. ze dne 1. 1. 1993

MV ČR, rejstřík politických stran a politických hnutí. URL: https://aplikace.mvcr.cz/seznam-politicky-stran/Vypis_Rejstrik.aspx?id=558 (15. 7. 2021)

Outlý, J., *Založte si stranu, je to výhodné!* URL: <http://blog.aktualne.cz/blogy/jan-outly.php?itemid=32345> (21. 6. 2021)

Politické hnutí MPK. URL: www.mladidotoho.com (1. 4. 2021)

Rozsudek NSS ze dne 29. 1. 2015, č. j. 8 Afs 25/2012. URL: www.nssoud.cz (12. 7. 2021)

Zákon 424/1991 Sb. ve znění pozdějších předpisů.

Zpráva o plnění doporučení Česká republika, *Transparentnost financování politických stran*. URL: www.coe.int/greco (1. 8. 2021)